

PROSVETNI DELAVEC

OBČNI ZBOR DRUŠTVA VISOKOŠOLSKIH PROFESORJEV IN ZNANSTVENIH DELAVCEV

Šolska skupnost in razredne skupnosti

S šolskim zakonom, ki je stopil v veljavo 1959. leta in ki je v glavnem utemeljil vse pedagoške in družbene zahteve reformirane šole, je stopil v veljavo tudi 51. člen, s katerim se na osnovnih šolah v 7. in 8. razredu uvajajo razredne skupnosti in šolska skupnost. Doslej ni bilo zaslediti kakšnih pomembnejših razprav o značaju teh skupnosti, če seveda izvozamo obširnejši članek, ki ga je prinesel PROSVETNI DELAVEC pred dvema letoma z neke mariborske gimnazije. Ta članek pa se je nanašal na delo razrednih skupnosti v gimnaziji, kjer so v zadnjih letnikih že polnopravni državljani. Manj ali pa nič pa ni bilo objavljene o teh novih organih in osnovnih šolah. Upraviteljska šola in razredni učiteljski zbori so po izidu ZOS kaj kmalu spoznali, da jim bodo razredne skupnosti in šolska skupnost v veliko pomoč pri uresničevanju vzgojnih in učnih ciljev nove reformirane šole. Začeli so takoj z organizacijo šolskih in razrednih skupnosti na svojih šolah. Temeljno obliko naj bi ti organi dobili z ustreznimi pravili. Pri sestavi teh pravil je sestavljalcem bil za vodilo Zakon o osnovnih šolah, ki že s svojimi členi 51, 52 in 111 nakazuje glavne naloge teh notranjih šolskih organov. V teh pravilih je bilo treba zajeti namen šolskih in razrednih skupnosti, njihove organe, dolžnosti in pravice kot celote in posameznih izvoljenih funkcionarjev ter komisij. S tem so skupnosti dobile svoje ogrodje in čvrsto postavljene temelje, na katere se je lahko skupnost oprla pri svojem delu na šoli in v razredu.

Konkretno delo razrednih skupnosti in šolske skupnosti se je različno razvijalo na posameznih šolah. Čim bolj so se učiteljski kolektivi in družbeni organi samoupravljanja v šolstvu seznanili z vsebino dela teh skupnosti, tem bolj in uspešnejše so te delovale. Za nami je dveletna doba teh najmlajših organov samoupravljanja v šolstvu in že se vidijo njene velike vzgojne in izobrazbene vrednosti. Zavestno in z veliko elano so izvrševale svoje naloge razredne skupnosti tam, kjer jim je razrednik oziroma odgovorni vodja prikazal vsebinski pomen in prednosti te, res pristno učence organizacije, ki je potem imela prav velik vpliv na življenje in uspeh razreda. Pokazalo se je, da je v razredu z dobro organizirano razredno skupnostjo učni in vzgojni uspeh mnogo bolj kot tam, kjer so bile razredne skupnosti zgolj formalno ustanovljene in niso aktivno posegle v življenje in delo razreda. Razredna skupnost je dobila s svojim delom mnogo boljše povezave z razrednim učiteljskim zborom, s čimer so bili dani pogoji za obsejstransko izboljšanje dela.

Učiteljem je razredna skupnost lahko samo v pomoč pri njihovem predmetnem pouku. Zgodi se n. pr., da kakšna snov ni bila na najbolj primeren način podana, da so ostale kakšne nejasnosti in podobno. Pri dobri in delovni razredni skupnosti se ta problem takoj naslednje uro odstrani, bodisi da odgovorni v razredu opozori učitelja ali pa razrednika, ki je dolžan posredovati, da se taka učna ovira odkloni. To bi bil naveden samo majhen primer, kako razredna skupnost uspešno posega v izobrazbeno dejavnost v razredu. Mnogo, preveč pa je še raznih šolskih in izvenšolskih problemov mladine 7. in 8. razreda, kjer lahko učenci, pod okriljem razredne skupnosti, dobijo od učiteljev in ostalih organov pomoč in nasvete. Pomisliti je samo, da imamo v teh razrednih pubertetnikih, ki imajo razne probleme in potrebujejo avtoritativno pomoč pedagogov!

V svojih razrednih skupnostih dobijo učenci tudi praktične osnove za poznejše družbeno upravljanje v podjetjih in ustanovah. Prav tako jim razredne skupnosti približajo organizacijski sistem ljudske oblasti in ravno v šolski skupnosti se navajajo biti pravi državljani z občutkom za svoje dolžnosti in pravice v socialistični domovini. Tega se učenci navajajo s sodelovanjem v raznih skupinah, ki so sestavni del razredne skupnosti. Tako lahko razredna skupnost angažira svoje pripadnike v razredu za razne delovne akcije, razne vrste prosvetne dejavnosti, čuvanje ljudske in šol-

ske imovine, skrbi za zavestno izvrševanje disciplinskih pravil, posega na področje zdravja in socialnega varstva učencev in končno vse rezultate obdela v obliki kratkega statističnega pregleda.

Splošna značilnost naše socialistične družbe je planiranje. Tudi šolska skupnost in razredne skupnosti posebej sprejemajo za vse svoje dejavnosti ustrezne plane. S temi plani morajo biti seznanjeni razredniki in razredni učiteljski zbor, pa tudi šolska uprava in šolski odbor. Načrte dela razredne skupnosti učenci na rednih in izrednih sestankih pretresajo in pregledajo njih izvršitev. To je laže izvedljivo, če se načrt dela razdeli na manjša obdobja v šolskem letu. Pregled dela razredne skupnosti je velikega pomena, ker prikaže učencem uspeh skupnosti kot celote. Je pa tudi izrednega vzgojnega pomena, ko s skupnimi močmi odstranjujejo ovire. Videti in slišati je treba, kako so taki sestanki šolske ali razredne skupnosti živahni! Res, da padejo včasih tudi nemogoči predlogi, posebno v začetku. Ti so pa samo dokaz o nezrelosti novonastale razredne skupnosti. Razveselijo pa je dejstvo, ko po nekaj mesecih opazimo, kako ob svoji razredni skup-

V Narodnem muzeju v Ljubljani je do 17. junija odprta razstava »Umetnost alpskih Ilirijev in Venetov«. Razstava, ki je plod dela mednarodne komisije za raziskovanje preteklosti alpskega sveta, je bila že v Padovi, nato pa jo bodo prenesli na Dunaj; prikazuje zgodovino naših ozemelj v 5. in 6. stoletju pred n. š. Šolski obiski so zaželeni. Bogat katalog si šole lahko nabavijo že pred obiskom.

nosti učenci zorijo in vse bolj tehtno postavljajo predloge in zahteve. In ko pride tak predstaviteljski razredni skupnosti na skupen sestanek razrednega učiteljskega zbora, daje tudi večkrat koristne pripombe in pobude.

To bi bili na kratko le nekateri najpomembnejši delovni prijem razrednih skupnosti. Stvar temeljitega študija dela in pomena razrednih in šolskih skupnosti bi bilo hvalježno področje, kako je treba izpolniti in vsebinsko še obogatiti to zanimivo in sodobno pedagoško področje.

M. P.

PRED PLENUMOM DRUŠTVA GLASBENIH PEDAGOGOV

Društvo glasbenih pedagogov Slovenije se od svoje ustanovitve dalje vztrajno in uspešno uveljavlja ter dobiva vse pomembnejšo vlogo pri usmerjanju glasbene vzgoje. V nekaj manj kakor devetletnem obstoju je, kljub skromnim denarnim sredstvom, razvilo široko in mnogostoransko dejavnost ter doseglo lepe uspehe v prizadevanjih za zdrav in kvalitetno glasbeno - estetsko vzgojo mladega človeka.

Predvsem se je društvo v prejšnjih letih mnogo posvečalo vprašanju glasbene vzgoje in okviru splošno izobraževalne šole in v tesnem sodelovanju z Zavodom za napredek šolstva priborilo glasbenemu pouku pravilno mesto in vlogo v obveznem šolstvu. V zadnjem času so se razgovori na društvenih sejah osredotočili na vprašanje reforme glasbenega šolstva, ki postaja iz dneva v dan bolj aktualno, pri čemer po mnenju večine ne gre toliko za bistveno spremembo zunanje strukture naših glasbenih šol, kolikor za vsebino dela, saj opazimo, da poteka pouk marsikje še po starih tirnicah in da je včasih predaleč utrip sodobnega življenja. Ob vsem tem pa se pojavljajo številna nova vprašanja, ki zadevajo odnos glas-

benega pedagoga do popevk, jazza in sploh do »konservirane« glasbe, vpliv različnih glasbenih smeri na otrokov razvoj in potrebo pa še večji aktivizaciji otrok v živem muziciranju.

Da bi seznanilo članstvo s to problematiko, sklicuje Društvo glasbenih pedagogov 14. maja plenarni sestanek z bogato in zanimivo vsebino. Društveni tajnik prof. Cvetko Budkovič bo spregovoril o problemih sodobne glasbene vzgoje, o glasbenovzgojnih smereh v svetu bo poročal prof. dr. Dragotin Cvetko, ki ga bosta v svojih izjavah dopolnila naša znana koncertanta profesorja Marjan Lipovšek in Igor Ozim.

Plenarni sestanek bo istočasno tudi priprava na seminar in kongres Zveze glasbenih pedagogov Jugoslavije, ki bo septembra v Ohridu, prav tako pa bo spregovoril o novo nastajajočih okrajnih in sektorskih društvenih aktivnostih, ki pomenijo pomemben korak društva k zblizanju s terenom, zlasti z glasbenimi pedagogi splošnoizobraževalnih šol, s katerimi doslej klub najboljše volji ni bilo mogoče doseči zadovoljive povezave.

P. K.

Potreben je sistematičen študij problematike pouka na univerzi

»Društvo postaja vedno bolj strokovna organizacija«, je v svojem poročilu poudaril dosednji predsednik prof. ing. Ivan Vizovišek

V ponedeljek 23. aprila je bil v dvorani Ekonomske fakultete v Ljubljani občni zbor Društva visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev LRS. Na dnevnem redu je bila poleg poročil in volitev sprememba pravil društva, ki predvideva skladno z reorganizacijo dela znatno razširitev števila članstva, saj bo v bodoče društvo zajelo vse učno in znanstveno osebje na fakultetah, višjih in visokih šolah, akademijah, inštitutih in znanstvenih zavodih v LRS. (Doslej so bili člani Društva vse učno in znanstveno osebje vseh fakultet univerze, akademije za glasbo, akademijske znanosti in umetnosti in znanstveno osebje na metalurškem inštitutu.)

Organizacijske spremembe na šel pred velikimi težavami, ki so področju visokega šolstva, reforma študija in vse večja samostojnost fakultet so že v prejšnjih poslovnih obdobjih vplivale na delovanje DVPZD, predvsem pa postavljale njegov upravni odbor pred zahtevne in odgovorne naloge. Ena najvažnejših nalog je bilo prilagajanje organizacijske oblike društva novim pogojem. Kljub temu, da je bila že na obnem zboru 16. 2. 1961 nakazana nova organizacijska oblika društva, se je novi upravni odbor zna-

leta. V nadaljnjem je bil upravni odbor pobudnik za čimbolj koordinirano delo obeh organizacij — sindikata in društva. To je imelo seveda za posledico določen zastoj pri drugih aktivnostih društva. Smatramo pa, je dejal predsednik prof. ing. Ivan Vizovišek v svojem poročilu, da smo s tem sodelovanjem opravili pomembno delo in omogočili, da so nove sindikalne organizacije pričele delati in se vključevale v družbeno dogajanje na univerzi.

Ustanovitev enotnih sindikalnih organizacij na fakultetah zahteva določene organizacijske spremembe društva. Društvo postaja bolj strokovna organizacija, kar je lahko samo v prid kvaliteti dela društva. To preorientiranje za zdaj še ni prišlo do izraza, v novem poslovnem obdobju pa bo nedvomno omogočilo uspešnejše delo društva.

Med večje družbene manifestacije društva v poslovnem letu 1961 lahko prištevamo: populariziranje študijskih smeri na univerzi ob vpsu v študijsko leto 1961-62 in to v dnevnem tisku; proslavo 29. novembra; posvetovanja o znanstvenoraziskovalnem delu in nagrajevanju na univerzi ter priprava priročnika za študij na univerzah in visokih šolah v FLRJ. Prav na teh posvetovanjih se je pokazalo, da mora društvo poiskati bolj učinkovite oblike za obveščanje in aktiviranje svojih članov. Društvo kot celota in vsak posamezen član naj bi postal pobudnik vseh akcij, ki zadevajo problematiko pouka in materialno poslovanje na univerzi, ne pa da razpravljajo le o problemih, ki so že bili obravnavani na fakultetnih in univerzitetnih organih. Različnost fakultet je že zdaj onemogočala neposredno razpravljanje na nivoju univerze, v bodoče pa bo to z vključe-

njem članov iz ostalih višjih in visokih šol ter znanstvenih ustanov še težje. Zato bo potrebno čimbolj aktivno delo v najnižjih organizacijskih enotah društva (v osnovnih skupinah, sekcijah). Novi način dela bo zahteval stalno aktivno spremljanje vsega dogajanja na univerzi, kritično ocenjevanje trenutnega stanja in predlogov za organizacijsko in materialno poslovanje fakultet, univerze, višjih šol in znanstvenih zavodov.

Z republiškimi sindikalnimi forumi je društvo često razpravljalo o organizacijskih in materialnih vprašanjih društva in sindikalnih organizacij na univerzi. Našlo je kar največji interes za čimbolj uspešno delo. Predstavniki društva so sodelovali tudi pri delu izvršnega odbora Zveze združenj v Beogradu. Tako je bilo društvo povezano tudi z republiškimi odbori sorodnih društev in preko združenja tudi z mednarodno organizacijo visokošolskih profesorjev. Razprave v teh forumih so se zajemale naloge društev v zvezi z novim načinom finansiranja šolstva, nagrajevanja in organizacije društev.

Rektorat univerze je visoko cenil pomembnost društva, zlasti v sedanjem obdobju. Po svojem predstavniku je društvo neposredno sodelovalo pri delu univerzitetne uprave in sveta. Rektorat je tudi finančno podprl društvo.

Velik problem predstavlja pritegnitev večjega števila članstva k delu. To je do neke mere tudi vzrok, da društvo doslej v našem družbenem življenju ni odigralo tiste vloge, ki mu nedvomno po njegovem namenu pripada.

Po ureditvi statusa društva in organiziranju vseh pedagoških in znanstvenih delavcev na fakultetah, višjih in visokih šolah, akademijah, zavodih in inštitutih, organiziranju podoborov in sekcij, čakajo novi upravni odbor predvsem naslednje naloge:

sistematičen študij problematike pouka na univerzi,

sodelovanje pri izdelavi pravilnikov za nagrajevanje učnega in znanstvenega osebja,

seznanjanje javnosti z delom univerze in visokih šol in delo na tem, da te ustanove zavzamejo tisto mesto v družbi, ki jim pripada.

Za novega predsednika društva je bil izvoljen dr. ing. Ervin Prelog, profesor na strojni fakulteti.

Seminar o nagrajevanju

Ni ga, ki bi vse vedel. Tudi učitelji se morajo vedno izpopolnjevati, česar se na Šmarnskem močno zavedajo. Njihov aktiv šolskih upraviteljev, ki ga vodi tovarišica Adela Rauterjeva iz Lesičnega, se je redno sestajal in imel že 10 zanimivih predavanj z različnih področij. Ob tem so izmenjevali tudi tekoče izkušnje, ki so si jih pridobili pri delu.

V prihodnjih dneh bodo v povezavi s šmarnsko Delavsko univerzo izvedli seminar za vse prosvetne delavce v občini. Učitelji so tisti, ki posebno na podeželu vodijo sestanke z ljudmi, zato je prav, da se poglobijo v metodiko dela z odraslimi. Na seminarju se bodo seznanili z metodami in tehniko vodenja sestankov in problematiko okrog nagrajevanja prosvetnih delavcev, kar je potrebno dokončno rešiti.

L.

»Približajmo muzeje našim šolam«

Teden muzejev, ki ga letos proslavljamo pod geslom »Približajmo muzeje našim šolam«, traja od 7. do 13. maja. Ljubljanski muzeji in galerije prirejajo v smislu gornjega gesla občasno razstavo v glavni avli šole Tonea Tomšiča, Saranovičeva ul. 7. Osnova te skupne razstave je dokumentacija o zgodovinskem razvoju živih bitij, ki jo je pripravil Prirodoslovni muzej. Ostale ljubljanske ustanove prikazujejo vsaka neko svojo temo, najzanimivejšo zanj, katere gradivo je najraznobarnejše in najbolj povezano z učnim programom osemletke; s tem hočejo šolam prikazati, s kakšno muzejsko problematiko se ukvarjajo. Muzej Narodne osvoboditve pa je pripravil prikaz življenja in dela narodnega heroja Toneta Tomšiča.

Za teden muzejev so v Bistri na Vrhniki pripravili razstavo Tehniškega muzeja, in sicer na dve temi: Lov v Valvazorjevem času in Vodna kovačnica ob koncu 19. stoletja.

V Slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani pa je odprta razstava slovenskih abecednikov.

Omogočimo bolehnim otrokom zdravljenje

Solsko leto gre h kraju. Otroci se veselijo veselih, brezskrbnih počitnic, ki jim bodo omogočile zbrati novih sil za delo v bodočem šolskem letu.

Marsikdo izmed otrok je bil v šolskem letu bolan, morda celo večkrat, tako da se bo moral res zdravstveno okrepiti. Mnogo otrok bo odšlo na počitnice. Nekateri v kolonije, zdravstvene ali počitniške, taborniki v taborjenja, nekateri pa s svojimi starši.

Marsikateri otrok bo imel priliko oditi na letovanje oziroma zdravljenje ali okrevanje že v junijskem času ali v septembru. Seveda naj bi bili to predvsem tisti otroci, ki so bolehní ter jim je sprememba klime in okolja zelo

potrebna. Smatramo, da bi takšnim otrokom šola morala omogočiti odhod v letovanje oziroma v okrevališče kljub temu, da je v šoli še reden pouk, ali pa se je pouk v septembru že znova začel.

Vsi vemo, kako zelo bolehnemu otroku zdravljenje oziroma okrevanje koristi in da bo zdrav v prihodnjem šolskem letu zamudil le malo nadomestil.

Zato lahko prosimo šolska vodstva in tovariše učitelje, Društvo prijateljev mladine, Rdečemu križu in drugim pri tem, da bo omogočeno prav vsakemu bolehnemu otroku zdravljenje in okrevanje, čeprav bo morda zaradi tega zamudil nekaj šolskih dni.

RAZPISI USLUŽBENSKIH MEST ZA UČNO IN VZGOJNO OSEBJE ZA LETO 1962-63

OBLO BELTINCI

Osnovna šola Beltinci — 1 pomočnik upravitelja, predmetni učitelj ali učitelj z večletno prakso; — 1 predmetni učitelj za nemški jezik; — 1 predmetni učitelj za matematiko; — 4 učitelji.

Osnovna šola Gančani — 1 učitelj.

Osnovna šola Lipovci — 1 učitelj.

Osnovna šola Izakovič — 2 učitelja.

Osnovna šola Melinci — 2 učitelja.

Stanovanje preskrbljeno. Na šoli Melinci poseben dodatek.

Osnovna šola Črenšovci — 1 predmetni učitelj za nemški jezik; 1 predmetni učitelj za slovenski jezik; 1 predmetni učitelj za matematiko - fiziko; 3 učitelji.

Osnovna šola Trnje — 2 učitelja.

Stanovanje preskrbljeno. Na šoli Trnje poseben dodatek.

Osnovna šola Gornja Bistrica — 1 predmetni učitelj za nemški jezik; 1 predmetni učitelj za slovenski jezik; 1 predmetni učitelj za matematiko - fiziko; 2 učitelja.

Osnovna šola Dolnja Bistrica — 2 učitelja.

Stanovanje preskrbljeno. Na obeh šolah poseben dodatek.

Osnovna šola Odranci — 1 predmetni učitelj za nemški jezik - slovenski jezik; 1 predmetni učitelj za matematiko - fiziko; 1 predmetni učitelj za zemljepis - zgodovino; 4 učitelji. Stanovanje preskrbljeno. Na šoli poseben dodatek.

Osnovna šola Dokležovje — 2 učitelja. Stanovanje preskrbljeno. Poseben dodatek.

Otroški vrtec Beltinci — 1 upravnica otroškega vrtca, 1 vzgojiteljica.

Za razpisana mesta predmetnih učiteljev se zahteva VPS, za mesta učiteljev pa učiteljišče.

OBLO BREŽICE

I. Uslužbena mesta učnega in vzgojnega osebja s srednjo strokovno izobrazbo:

Osnovna šola Artiče — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom, samsko družinsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Osnovna šola Brežice II — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje.

Osnovna šola Cerklje — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Osnovna šola Dobova — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Osnovna šola Pečice — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom, družinsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Osnovna šola Sromlje — 1 šolski upravitelj, 1 učitelj, učiteljišče z diplomom, družinsko in samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Osnovna šola Buševca vas — 1 učitelj, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Internat pri šolskem centru za vzgojo kadrov v blagovnem prometu Brežice — 1 vzgojitelj, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje.

Osnovna šola Brežice I — 1 tajnik, srednja ekonomska šola z večletno prakso v administrativno-finančnem poslovanju, stanovanja ni.

Osnovna šola Skopice — 1 učitelj, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

II. Uslužbena mesta učnega in vzgojnega osebja z višjo ali visoko strokovno izobrazbo:

Gimnazija Brežice — 1 profesor ali predmetni učitelj za zgodovino, univerza ali VPS, samsko stanovanje; 1 profesor ali predmetni učitelj za slovenski jezik, univerza ali VPS, samsko stanovanje; 1 profesor ali predmetni učitelj za francoski jezik, univerza ali VPS, samsko stanovanje.

Osnovna šola Artiče — 1 predmetni učitelj za kemijo in biologijo, VPS, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo; 1 profesor ali predmetni učitelj za zgodovino in zemljepis, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Osnovna šola Brežice I — 1 predmetni učitelj za gošpodinjstvo, gospodarstvo, VPS, samsko stanovanje; 1 predmetni učitelj za tehnični pouk, VPS, samsko stanovanje; 1 profesor ali predmetni učitelj za zgodovino in zemljepis, univerza ali VPS, samsko stanovanje; 1 profesor ali predmetni učitelj za biologijo in kemijo, univerza ali VPS, samsko stanovanje; 1 profesor ali predmetni učitelj za angleški jezik, univerza ali VPS, samsko stanovanje.

Osnovna šola Brežice II — 1 profesor ali predmetni učitelj za biologijo - kemijo, univerza ali VPS, samsko stanovanje.

Osnovna šola Cerklje — 1 profesor ali predmetni učitelj za angleški jezik, univerza ali VPS, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Osnovna šola Dobova — 1 profesor ali predmetni učitelj za angleški jezik, univerza ali VPS, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Osnovna šola Pišce — 1 profesor ali predmetni učitelj za slovenski jezik, univerza ali VPS, samsko stanovanje, posebni dodatek, stanarina, kurivo.

Internat pri šolskem centru za izobraževanje kadrov v blagovnem prometu Brežice — 1 vzgojitelj, univerza ali VPS, samsko stanovanje.

Posavski muzej Brežice — 1 kustos - diplomiran arheolog, univerza, samsko stanovanje.

OBLO JESENICE

A. Uslužbena mesta s srednjo strokovno izobrazbo: Učitelj za razredni pouk, učiteljišče z diplomom, stanovanja ni.

B. Uslužbena mesta z višjo in visoko strokovno izobrazbo: Predmetni učitelj ali profesor za angleški ali srbohrvatski jezik, VPS ali univerza, manjše družinsko stanovanje; Predmetni učitelj za tehnični pouk in likovni pouk, VPS ali ustreza strokovna šola; Predmetni učitelj (5. r.) za bi-ke ali slovenski jezik, VPS ali učiteljišče z 8 let prakse, stanovanja ni; Predmetni učitelj ali profesor za zgodovino in zemljepis, VPS ali univerza, stanovanja ni; Predmetni učitelj ali profesor za matematiko in fiziko, VPS ali univerza, stanovanja ni; Predmetni učitelj za telesno vzgojo, VPS ali ustreza strokovna šola, stanovanja ni.

Gimnazija Jesenice:

Uslužbeno mesto z visoko strokovno izobrazbo: 1 profesor za fiziko - matematiko z dovršeno prirodoslovno-matematično fakulteto, stanovanja ni na razpolago.

OSNOVNA ŠOLA »PREŽIHOV VORANC« NA JESENICAH

A. Uslužbena mesta s srednjo strokovno izobrazbo: Eno učno mesto za razredni pouk od 1. do 4. razreda (učiteljišče), stanovanja ni.

B. Uslužbena mesta z višjo ali visoko strokovno izobrazbo: Eno učno mesto za predavatelja matematike (VPS ali univerza), stanovanja ni; Eno učno mesto za predavatelja biologije in kemije (VPS ali univerza), stanovanja ni; Eno učno mesto za gošpodinjski pouk (ženska), Višja gospodinjska šola, stanovanja ni; Eno učno mesto za telesno vzgojo - moški (višja ali visoka šola za telesno vzgojo), stanovanja ni; Eno učno mesto za petje (moški ali ženska), ustreza glasbena izobrazba - srednja glasbena šola ali VPS - pevsko-glasbeni oddelek, stanovanja ni.

OSNOVNA ŠOLA »TONE ČUFAR« JESENICE:

A. Uslužbena mesta s srednjo strokovno izobrazbo: Strokovni ali predmetni učitelj za pouk telesne vzgoje (ženska), srednja šola za telesno vzgojo ali VPS, stanovanja ni; Učitelj s 5 let prakse za pouk v petem razredu, učiteljišče, samska soba.

B. Uslužbena mesta z višjo ali visoko izobrazbo: Predmetni učitelj ali profesor slovenskega jezika, VPS ali univerza, stanovanja ni; Predmetni učitelj ali profesor likovnega pouka, VPS, univerza ali šola za oblikovanje, stanovanja ni; Predmetni učitelj za pouk v 5. razredu, skupina BIO, VPS, stanovanja ni; Predmetni učitelj ali profesor zgodovine, VPS ali univerza, stanovanja ni; Predmetni učitelj ali profesor matematike - fizike, VPS ali univerza, stanovanja ni; Predmetni učitelj za pouk v 5. razredu: slovenski jezik, ze-zg, VPS, stanovanja ni.

GLASBENA ŠOLA JESENICE

1. Uslužbena mesta s srednjo strokovno izobrazbo: Strokovni učitelj za klarinet, za solopetje, Srednja glasbena šola z diplomom, stanovanja ni.

2. Uslužbena mesta z višjo in visoko strokovno izobrazbo: Profesor za klarinet, za solopetje, Akademija za glasbo, stanovanja ni.

POSEBNA OSNOVNA ŠOLA JESENICE

Uslužbena mesta z višjo strokovno izobrazbo: 3 defektologi-ortopedagogi, VPS, stanovanja ni.

POKLICNA GOSPODINJSKA ŠOLA JESENICE

2 predmetni učiteljici gospodinjstva, VPS, stanovanja ni na razpolago; 1 računovodja, srednja izobrazba, stanovanja ni na razpolago.

OTROŠKI VRTEC »JULKE PIBERNIK« JESENICE:

1 učiteljica, učiteljišče z diplomom, stanovanja ni.

OSNOVNA ŠOLA KOROŠKA BELA

A. Uslužbena mesta s srednjo strokovno izobrazbo: 1 učitelj, učiteljišče z diplomom.

B. Uslužbena mesta z višjo in visoko strokovno izobrazbo: 1 predmetni učitelj ali učitelj s strokovnim izpitom, za pouk v V. razredu; 1 predmetni učitelj ali profesor za sl. j., VPS ali univerza; 1 predmetni učitelj ali profesor za an. j., VPS ali univerza; 1 predmetni učitelj ali profesor za gospodinjski in tehnični pouk, VPS ali univerza.

OSNOVNA ŠOLA DOVJE

Predmetni učitelj za ma - fi, VPS, stanovanje v gradnji.

OSNOVNA ŠOLA KRANJSKA GORA

Uslužbena mesta z višjo ali visoko strokovno izobrazbo: Predmetni učitelj za bi-ke in gospodinjski pouk, VPS, samsko stanovanje; Predmetni učitelj za angleški jezik, VPS - univerza, samsko stanovanje; Predmetni učitelj za pouk telesne vzgoje, VPS, samsko stanovanje.

Svet Zavoda za prosvetno-pedagoško službo Maribor, Heroja Staneta 1/I razpisuje na temelju čl. 19/5., 29. in 30. Pravil zavoda naslednja sistematizirana delovna mesta v zavodu:

Pomočnika direktorja, pogoj visoka izobrazba z najmanj 5-letno prakso v prosvetni službi; Prosvetnega svetovalca za srednje šole, pogoj visoka izobrazba z najmanj 10-letno prakso v prosvetni službi; Prosvetnega svetovalca za organizacijo izobraževanja učnega kadra in za šole za odrasle, pogoj visoka ali višja izobrazba z najmanj 5-letno prakso v prosvetni službi; Prosvetnega svetovalca psihologa, pogoj visoka strokovna izobrazba; 3 prosvetnih svetovalcev za osnovne šole, pogoj višja ali srednja strokovna izobrazba z najmanj 10-letno prakso v prosvetni službi.

Prošnje, kolkovane s 50 din drž. takse, s priloženim osebnim in strokovnim življenjepisom naj vlagajo posilili pri Zavodu za prosvetno-pedagoško službo Maribor, Heroja Staneta 1/I. — Osebnih dohodkov po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. — Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

OBLO LJUBLJANA MOSTE-POLJE

A. Osnovna šola Polje — 1 učitelj, učiteljišče in strokovni izpit, stanovanja ni.

Osnovna šola Ketteja - Murna — 4 učitelji, učiteljišče in strokovni izpit, stanovanja ni.

Osnovna šola Jarše — 2 učitelja, učiteljišče in strokovni izpit, stanovanja ni.

B. Osnovna šola Ketteja - Murna — 1 prof. oz. predmetni učitelj za glasbeni pouk, stanovanja ni.

Osnovna šola Vide Pregarc — 1 prof. oz. predmetni učitelj za matematiko - fiziko, stanovanja ni; 1 prof. oz. predmetni učitelj za slovenščino, stanovanja ni; 1 prof. oz. predmetni učitelj za zgodovino in zemljepis, stanovanja ni; 1 prof. oz. predmetni učitelj za angleščino, stanovanja ni; 2 predmetna učitelja za tehnični pouk, stanovanja ni.

Osnovna šola Polje — 1 predmetni učitelj za tehnični pouk, stanovanja ni; 1 prof. oz. predmetni učitelj za angleščino, stanovanja ni; 1 prof. oz.

predmetni učitelj za telesno vzgojo, stanovanja ni; 1 mesto pomočnika upravitelja - prof. ali predmetni učitelj, stanovanja ni.

Osnovna šola Sostro — 1 mesto upravitelja - prof. ali predmetni učitelj - stanovanja ni; 1 prof. oz. predmetni učitelj za matematiko in fiziko, stanovanja ni; 1 prof. oz. predmetni učitelj za slovenščino in srbohrvaščino, stanovanja ni.

VI. Gimnazija Moste — 1 prof. za angleščino in francoščino, po možnosti tudi ruščino.

OBLO METLIKA

A. Na osnovnih šolah v občini Metlika se razpisujejo naslednja delovna mesta za učno osebje s srednjo izobrazbo:

Osnovna šola Drašiči — 1 učitelj-upravitelj, učiteljišče, stanovanje, posebni dodatek; 1 učitelj, učiteljišče, stanovanje, posebni dodatek.

Osnovna šola Radovica — 1 učitelj-upravitelj, učiteljišče, stanovanje, posebni dodatek, avtobus.

Osnovna šola Metlika — 1 učitelj, učiteljišče, samsko stanovanje, ugodne prometne zveze.

Osnovna šola Podzemelj — 1 učitelj, učiteljišče, samsko stanovanje, posebni dodatek, ugodne prometne zveze.

Osnovna šola Suhor — 1 učitelj, učiteljišče, samsko stanovanje, posebni dodatek, ugodne prometne zveze.

Pri vseh šolah v občini prejemi po pravilniku.

B. Na osnovnih šolah v občini Metlika se razpisujejo naslednja delovna mesta za učno osebje z višjo in visoko izobrazbo:

Osnovna šola Metlika — 1 predmetni učitelj ali profesor germanist, (angl.), VPS ali ustreza fakulteta, 1 druž. in 1 sam. stanovanje, ugodne prometne zveze; 1 pred. učitelj ali prof. zg-ze., VSP ali ustreza fakulteta.

Osnovna šola Podzemelj — 1 pred. učitelj ali prof. za angl. in nem. jezik, VPS ali ustreza fakulteta, samsko stanovanje, ugodne prometne zveze; 1 pred. učit. ali prof. za slovenski jezik, VPS ali ustreza fakulteta, samsko stanovanje, ugodne prometne zveze.

Osnovna šola Suhor — 1 pred. učitelj ali prof. za angl. in nemški jezik, VPS ali ustreza fakulteta, samsko stanovanje in ugodne prometne zveze; 1 pred. učit. ali prof. za ma-fi., VPS ali ustreza fakulteta, samsko stanovanje, ugodne prometne zveze.

Pri vseh šolah v občini nagrajevanje po pravilniku.

TRGOVINSKA IN GOSTINSKA ZBORNICA ZA OKRAJ MURSKA SOBOTA

V rednem razpisu prostih uslužbenih mest za učno in vzgojno osebje Trgovinsko gostinska zbornica za okraj Murska Sobota razpisuje:

uslužbena mesta učnega in vzgojnega osebja na Gostinskem šolskem centru Slatina Radenci

1. Ravnatelj. Pogoji: visoka, višja ali srednja šolska izobrazba in nekaj let prakse, visoko kvalificirani gostinski delavec z daljšo prakso na podobnih delovnih mestih; 2. 3 predavateljev za strokovne predmete teorija kuhanja, blagovništvo, hranošlovje, teorija strelbe ter organizacija in tehnika gostinstva. (Predmetni ali strokovni učitelji).

OSNOVNA ŠOLA ZNOJILE

A. Uslužbena mesta učnega in vzgojnega osebja s srednjo strokovno izobrazbo:

1 učitelj-ica, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje.

OSNOVNA ŠOLA PODKUM

4 učitelje-ice, učiteljišče z diplomom, stanovanje zagotovljeno.

OBLO ORMOŽ

A. Uslužbena mesta učnega in vzgojnega osebja s srednjo strokovno izobrazbo:

Osnovna šola Hum — 1 učitelj, učiteljišče z diplomom, samska soba - brezplačna kurjava, dodatek za težko delovno mesto (3000 dinarjev).

Osnovna šola Ivanjki — 4 učitelji, učiteljišče z diplomom, stanovanje brezplačno in kurivo, dodatek za težko delovno mesto 3000 dinarjev, ob železniški progi.

Osnovna šola Kog — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, stanovanje zagotovljeno - brezplačno kurivo, dodatek za težko mesto 2500 dinarjev - avtobusna proga.

Osnovna šola Runec — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, stanovanje zagotovljeno.

Osnovna šola Tomaž — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje - brezplačno in kurivo, dodatek za težko delovno mesto 3500 dinarjev, avtobusna proga.

Osnovna šola Velika Nedelja — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, samska stanovanja na razpolago. Prometne zveze so zelo ugodne.

Otroški vrtec Ormož — 1 vzgojiteljica - uprav., sred. vzgojiteljska šola z diplomom, stanovanje zagotovljeno. Prometne zveze so zelo ugodne.

Otroški vrtec Središče — 2 vzgojiteljici, vzgojiteljska šola z diplomom, samska stanovanja na razpolago. Prometne zveze zelo ugodne.

B. Uslužbena mesta učnega in vzgojnega osebja z višjo ali visoko strokovno izobrazbo:

Osnovna šola Ormož — 1 prof. ali predm. učitelj za slov., visoka izobr. ali VPS z diplomom, samsko stanovanje zagotovljeno.

Osnovna šola Ivanjki — 4 predm. učiteljev za matematiko, fiziko, slovenščino, biologijo, kemijo in zemljepis, VPS z diplomom ali učitelj z večletno prakso, stanovanje na razpolago - brezplačno in kurivo, dodatek za težko delovno mesto 3000 din, ob železniški progi.

Osnovna šola Velika Nedelja — 4 predm. učiteljev za matematiko, fiziko, kemijo, zgodovino, zemljepis, glasbo in telovadbo, VPS z diplomom, samsko stanovanje na razpolago. Prometne zveze zelo ugodne.

Osnovna šola Miklavž — 4 predm. učit. za slovenščino, tehnični pouk, srbohrvaščino, zgodovino, zemljepis, matematiko in tuj jezik, VPS z diplomom ali učitelj z najmanj pet let prakse, stanovanje zagotovljeno. Ugodne avtobusne zveze.

Osnovna šola Podgorci — 4 predm. učit. za matematiko, fiziko, zgodovino, zemljepis, slovenščino, biologijo in tuj jezik, VPS z diplomom, stanovanje zagotovljeno. Ugodne zveze - avtobus, železnica.

OBLO PTUJ

A. Uslužbena mesta učnega in vzgojnega osebja s srednjo strokovno izobrazbo:

Osnovna šola Cirkovce — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola Desternik — 4 učitelji, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola Dornava — 4 učitelji, učiteljišče z diplomom, 1 družinsko stanovanje, 3 samske sobe.

Osnovna šola Gorišnica — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, 2 samski sobi.

Osnovna šola Hajdina — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola Juršinci — 5 učiteljev, učiteljišče z diplomom, samske sobe v bloku.

Osnovna šola Kidričev — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, samska stanovanja.

Osnovna šola Leskovec pri Ptuj — 4 učitelji, učiteljišče z diplomom, samska stanovanja v bloku.

Osnovna šola Majšperk — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, samske sobe.

Osnovna šola Markovci — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom, 1 družinsko stanovanje.

Osnovna šola Narapje — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom, samske sobe.

Osnovna šola Podlehnik — 6 učiteljev, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola Polenshak — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola »Franca Osojnika« Ptuj — 2 učitelja, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola »Ivana Spolenjaka« Ptuj — 1 učitelj, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola Ptujška gora — 1 učitelj, učiteljišče z diplomom, samsko stanovanje.

Osnovna šola Rodni vrh — 4 učitelji, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola Stoperce — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, samske sobe.

Osnovna šola Videm pri Ptuj — 1 učitelj, učiteljišče z diplomom.

Osnovna šola Vitomarci — 1 učitelj, učiteljišče z diplomom, samske sobe.

Osnovna šola Zavrč — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, samske sobe.

Osnovna šola Zetale — 3 učitelji, učiteljišče z diplomom, 1 samska soba.

Ekonomska srednja šola Ptuj — 2 strokovna učitelja za stenografijo in strojepis, ESS z diplomom. Nižja glasbena šola Ptuj — 1 učitelj za violino in klarinet, srednja strokovna izobrazba.

Otroški vrtec Ptuj — 2 vzgojiteljici, srednja vzgojiteljska šola z diplomom.

Otroški vrtec Kidričev — 3 vzgojiteljice, srednja vzgojiteljska šola z diplomom.

Dijaški dom Ptuj — 2 vzgojitelja, predmetni učitelj ali učitelj, samsko stanovanje z režijsko oskrbo.

B. Uslužbena mesta učnega in vzgojnega osebja z višjo ali visoko strokovno izobrazbo:

Osnovna šola Cirkovce — 1 predm. učitelj za sl-sh, VPS; 1 predm. učitelj za bi-ke, VPS; 1 predm. učitelj za likovno in tehnično vzgojo, VPS.

Osnovna šola Cirkulane — 1 upravitelj - predm. učitelj ali učitelj, VPS ali učiteljišče z diplomom in strokovnim izpitom, 10 let prakse.

Osnovna šola Desternik — 1 predm. učitelj za sl-sh, VPS; 1 predm. učitelj za ma-fi, VPS; 1 predm. učitelj za zg-ze, VPS.

Osnovna šola Gorišnica — 1 predm. učitelj za angl., VPS; 1 predm. učitelj za bi-ke, VPS; 1 predm. ali strokovna učiteljica za gospodinjstvo, ustreza višja ali srednja strokovna izobrazba.

Osnovna šola Hajdina — 1 predm. učitelj za sl-sh, VPS; 1 predm. učitelj za ma-fi, VPS; 1 predm. učitelj za likovno in tehnično vzgojo, VPS.

Osnovna šola Juršinci — 1 predm. učitelj za sl-sh, VPS; 1 predm. učitelj za nemščino, VPS; 1

Nižja stopnja:

4. in 5. maja:
POJTE Z NAMI...
11. in 12. maja:
**MODRI MOŽ NAD MRZLIM
KLANCEM**
18. in 19. maja:
POSLUŠAJ NAS, PROSIM!
25. in 26. maja:
**NJEGOVO IME
JE ZDRAVILO RANE**
1. in 2. junija:
**ČEBELICA Z MODRIM
LONČKOM**
8. in 9. junija:
**NITI NA MORJE —
NITI V GORE**

Srednja stopnja:

8. in 9. maja:
PLAPOLAJTE, ZASTAVE!
15. in 16. maja:
MESTO V NOČI
22. in 23. maja:
**POT TVOJEGA ŽIVLJENJA,
NAŠA POT**
29. in 30. maja:
KAKO VISOKO JE NEBO
5. in 6. junija:
**GLASBENO POPOTOVANJE
PO KOROŠKI**

Višja stopnja:

3. maja:
**ŽIVA BESEDA IZ OGRAJE-
NEGA MESTA**
8. in 10. maja:
**KAKO STARA JE NAŠA
ZEMLJA**
15. in 17. maja:
PITAGORA
22. in 24. maja:
ESKIMI
29. in 31. maja:
POJOČE SKRINJICE
5. in 7. junija:
ROMANCA

Skromno podoba takratnih slavnostnih dni bo dala šolska ura za srednjo stopnjo »Plapolajte, zastave«. Poudarjamo skromno, kajti besede so vse premalo, da bi popisale tisto, kar se je takrat dogajalo v srcih ljudi, ki so dolga štiri leta bili boj na fronti in v zaledju za najvišji cilj, ki ga lahko ima človek: nacionalno in socialno svobodo. In Ljubljana je v tem boju ponosno nosila zastavo upora, zato je tudi s polnim srcem pričakala in pozdravila svoje osvoboditelje.

9. maj 1945 bo ostal zapisan v zgodovini slovenske prestolnice kot najsvetlejši praznik.

Višja stopnja:

3. maja ob 8.55

ŽIVA BESEDA IZ OGRAJENEGA MESTA

3. maja bodo samo za dopoldansko izmeno ponovili oddajo (iz šolskega leta 1959/60) o življenju ilegalnih tiskarn v okupirani Ljubljani.

Avtorju je s spretno montažo tekstov raznih proglaševanj uspelo v začetku oddaje ponazoriti razpoloženje in razmere, v katerih so začele delovati ilegalne tehnike oziroma je bilo poživljeno delovanje partijske tehnike, ki je obstajala že leto dni pred vojno. V nadaljevanju se zvrste spomini dveh preživelih sodelavcev ilegalnega tiska, povezani pa so s komentarji, ki te spomine vključujejo v celoto dogajanja.

Nižja stopnja:

POJTE Z NAMI...

Pesmica, ki se jo boste naučili, je posvečena rojstnemu dnevu našega dragega maršala Tita. Maršal Tito ima rad cicibane in pionirje. Kadar jih vidi v skupini, vselej vpraša: »Ste kaj pridni, pionirji?« in takoj zatem: »Pa tudi kaj poje?«

Vsakokrat, kadar slavi svoj rojstni dan, se zbera na njegovem domu tudi pionirji in mu čestitajo.

Letos pa je, kakor veste, še prav posebna priložnost, ki zahteva od najmlajših državljanov, da se z največjo vnemo in ljubeznijo pripravijo na ta praznik. Maršal Tito slavi sedemdesetletnico. To je pomemben jubilej in otroci se že nekaj časa pripravljajo, da ga bodo proslavili kar

se da lepo in svečano.

Tako radi, kakor bi vi njemu stisnili roko, bi vas on rad pobožal in nagovoril. Pa morate razumeti, preveč vas je v vsej naši širni domovini, da bi prišli k njemu in mu čestitali. Toda verjemite, nič manj ne bo vesel, ko bo zvedel, da ste mu v vsaki vasi, v vsaki šoli, v mestu in na deželi, priredili čeprav skromno proslavo, in da ste na tej proslavi tudi zapeli. In katera pesmica bi bolj ustrezala temu namenu, kot tale, ki jo danes objavljamo.

Srednja stopnja:

4. maja ob 14.05
5. maja ob 8.55

PLAPOLAJTE, ZASTAVE!

Dolga in grozljiva štiri leta se je slovensko ljudstvo bilo s sovražnikom. Štiri leta strahot je moral preživeti naš človek, da mu je zasijala zarja svobode in z njo tisto, za kar so padali naši možje, fantje, dekleta in žene — pot v lepši jutranji dan.

Majski dnevi pred 17 leti bodo ostali za vedno zapisani kot enkratni dogodek, čas, ki mu ga ni enakega. In vse hrepenenje po svobodi, ki ga je naš človek dolga štiri leta nosil v sebi, je kot orkan bruhalo na dan 9. maja, ko so v Ljubljano vkorakali borci — partizani, pa naslednji dan, ko je naše belo mesto kot ozaljšana nevesta pozdravilo prvo slovensko vlado. Na velikem zborovanju je takrat dal vse priznanje Ljubljani tudi prvi predsednik slovenske vlade Boris Kidrič.

In Ljubljana je sprejela svoje osvoboditelje prekipevajočega srca. Možje in žene, fantje in dekleta so se pomešali med borce, jim pripeljali šopke, tu sta se v solzah sreče objemala mati in sin, oče in hči, fant in dekle. Tam je skrušena stala mati: v tem najbolj slovesnem in za vse najbolj radostnem trenutku je zvedela, da njenega sina ne bo več, padel je na pragu svobode...

Kongresni trg — sedanji Trg revolucije — je doživel tiste dni toliko kot še nikoli poprej in morda ne bo nikoli več posled. Svobodna Ljubljana je praznovala, vsa v cvetju, zastavah, solzah veselja. Od vsepovsod je donela pesem, povsod smeh, stikanje rok, navdušenje.

Težko je z besedami prikazati vse tisto, kar se je dogajalo takrat v srcu Slovenije, to je treba doživeti. In tisti, ki so to doživeli, tega ne bodo nikoli mogli pozabiti, kajti taki trenutki ostanejo v človeku zapisani za vselej.

Višja stopnja:

8. maja ob 14.05
9. maja ob 8.55

KAKO STARA JE NAŠA ZEMLJA

Oddaja je v celoti samo razširjen komentar dokaj kratke in jasne ugotovitve: »V pradednih časih je bila naša Zemlja ogromna žareča krogla iz tekočih kamenin. Počasi se je ohlajala in se začela pokrivati s trdo lupino. Od tedaj je preteklo približno tri milijarde let.«

Približno tako sprejemamo določene »resnice na znanje«. Vzkladišimo jih v spomin in jih pozabimo. Včasih pa nas »vendarle zanika, da bi zvedeli, kako nastane taka »resnica«, kakšni so dokazi zanjo. V našem primeru gre skratka za to, da spoznamo enega izmed sodobnih postopkov za določanje starosti kamenin, postopka, po katerem starost določajo z merjenjem radioaktivnega argona.

Avtor v začetku oddaje pojasni, kako »žive« atomska jedra; ta namreč niso nekaj nespremenljivega, večnega. Konkretno pojasnjuje zlasti »usodo« kemične prvine kalija. Tega je precej v žareči lavi. Meritev starosti teh kamenin, ki vsebujejo element, je zasnovana na dejstvu, da je v naravi poleg obstojnega kalija z atomsko težo 39 tudi radioaktivni kalij z atomsko težo 40. Ta razpada v argon oziroma v kalcij, in sicer v času, ki je znan. S tem, da merijo količino argona, »zaprtega« v kamenini, določijo njeno starost.

Meritev sama seveda ni preprosta. Namen oddaje je, da jo kolikor mogoče dostopno razložijo.

MLADINSKA RADIJSKA IGRA (vsako nedeljo ob 8.00)

6. maja — Miodrag Djurdjević:
NOČNI DOGODEK
(ponovitev)
13. maja — Matjaž Kmecl:
**ODLOČILNI DAN V MAČJI
ZGODOVINI**
(ponovitev)
20. maja — Milivoj Matošec:
TRATA NA KONCU ULICE
(prva izvedba)
27. maja — Pino Vatovec:
TRETI UDAREC
(ponovitev)
3. maja — Alphonse Daudet, priredba Lojze Krakar:
**PRIGODE TARTARINA IZ
TARASKONA**
(ponovitev)
10. maja — Dragoljub Švarc:
ZGODILO SE JE OB 12.40
(prva izvedba)
17. maja — Pino Vatovec:
RDEČA KAPICA
(ponovitev)

Otroci Titu

(Janez Bitenc)

Prisrčno

Janez Bitenc

Vša lo ra di ho di mo, pridno se u - či - mo;

mami ci po - ma ga mo, z bratcem se lo - vi - mo. Danes smo na

travnik šli tam smo se i - gra - li, ro - žice smo tri - ga - li

v sopek jih zve - za - li, ro - žice smo tri - ga - li

v so pek jih zve - za - li. So pek pa za rojstni dan

iz sr - ca ti da - mo; pa še to ti po - ve - mo:

Dragi Ti - to, naš maršal, ra - di te i - me - mo.

Nižja stopnja:

MODRI MOŽ NAD MRZLIM KLANCEM

»Danes, glejte, bi vam rad povedal, da je človeku razen učenosti potrebna tudi modrost. Prva ima svoj sedež v glavi, druga predvsem v srcu.

Tako uvede avtor zgodbo o Možu, ki bije v sebi težak boj — ali naj pošlje v smrt tovariše, da si ohrani lastno življenje, ali naj žrtvuje sebe; da reši tovariše. Situacija je takšna, da lahko ostane negativna odločitev res njegova skrivnost, ker nihče v tistem trenutku ne ve zanj. Sam je ko nikoli dotlej, pa vendar ni sam, zakaj nihče ni nikoli sam; s človekom sta zmeraj vest in srce.

Partizanska brigada na osvobodjenem ozemlju se je pripravljala, da napade Mirno mesto, ki je v nemških rokah. Na večer pred napadom jo komandant tja še moza s posebnim naročilom za zaupnika. Mož ima v Mirnem mestu družino, vendar ne sme pogledati domov, po opravljeni nalogi se mora vrniti in počakati brigado na križpotju tokraj Mrzlega klanca, ki leži nekako sredi poti.

Mož je naglo opravil, toda zasledil ga sovražna patrolja in ga obstreli. Čeprav je ranjen v nogo, se vendarle reši, a omaga, preden pride na omenjeno križišče. Z zadnjimi silami se zvrže v gozd nad cesto, ki seka Mrzli klanec.

Mož ve, da lahko samo on reši brigado, če se vendarle splazi do križpotja; a tega ne zmore.

Medtem je brigada korakala po cesti sem od osvobodjenega ozemlja. Sovražna zaseda je čakala nanjo v Mrzlem klanecu, mož pa se je izgubil v sanjah. Sanjal je, da je doma, da ni več vojne in da svojima punčkama pripoveduje spomine. Toda starejša mu bere v očeh, ve, da je kriv smrti brigade, in sram jo je takega očeta.

Mož plane ves zbehan pokoncu. Zda ve: če se bo potuhnil, ne bo mogel nikoli več k svojim, zakaj pred lastnim otrokom ni moč ničesar skriti. Šel bo pač v svet in si našel prijateljev med drugimi otroki, v šoli, saj je učitelj. Oprijel se je trhle bilke in se spet pogreznil v sanje. Sanjal je, da je v šoli in da pripoveduje, kako je bilo, ko je bil on, njihov učitelj, partizan. Toda med šolarji so sinovi tovarišev iz brigade in tudi ti mu razbore iz oči, da je kriv smrti njihovih očetov. — Mukoma se reši mož tudi iz teh sanj, tokrat s spoznanjem, da tudi med šolarje ne bo več mogel. Hodil bo pač iz kraja v kraj, gledal žive ljudi, srečen, da je tudi sam živ. Pa se mu je v teh mislih spet izmaknila zavest. Sanjal je, da hodi med množico, ki slavi partizanski praznik. In ko pogleda te ljudi, ga obide strašno spoznanje, da mnogi manjkajo, in da tisti, ki so, vedo, da je on kriv smrti borcev v Mrzlem klanecu.

Mož se zbudi do kraja pretresen, in ko prisluhne spet svetu okoli sebe, zasliši harmoniko... Brigada prihaja v Mrzli klanec!... Tisti hip pozabi mož na bolečino v ranjeni nogi. Splazi se na parobek, ob ramo pritisne brzostrelko, zdi se mu, da bi nanj zapel, a ker so mu usta povsem suha, zapoje namesto njega brzostrelka — v pravem trenutku.

Zgodba je impresivna, čeprav morebiti za male poslušalce malce težka. Ker pa pripoveduje preprosto, bodo, tako vsaj upamo, razumeli tu-

di to, kar hoče povedati, da izgovor: »Saj ne bo nihče zvedel« — ne velja!

Srednja stopnja:

15. maja ob 8.55
16. maja ob 14.05

MESTO V NOČI

Zivljenje noči je posebno in za večino ljudi dokaj nenavadno poglavje iz celote pojavov, ki smo jim priča. Noč ima v prenekanem primeru svoje posebnosti, ki so dovolj zanimive za slehernega mladega poslušalca. Prav zato smo se odločili za izvedbo mladinske radijske igre Mije Kalanove o »Mestu v noči«.

Povzemamo kratko vsebino. Kraj: malo obalno mestce. Noč. Znajdemo se v jarku. Na klopi sedi osamljen deček in ihti. Mimo pride starec, ki mu v mestu pravijo »filozof«, in prisede. Aldo mu zaupa, da je zbežal iz dijaškega doma, ker je bil grajan zavljo negativne ocene v zemlje-pisu. »Filozof« ga, da bi ga potolažil, povabi s seboj na sprehod skozi nočno mesto. Starega »filozofa« povsod prav dobro poznajo in ga z veseljem sprejemajo.

Najprej se oglasi na postaji ljudske milice. Aldo tu spozna milčnika, čigar dolžnost je skrbeti za varnost meščanov. Bdeti mora zato, da lahko drugi mirno spijo.

Ko stopata vzdolž ulice, srečujeta ljudi, ki se vračajo od zadnje predstave v kinu. Doživeli so dve uri zasluženega razvedrila.

Mimo razsvetljenega hotela, kjer igra živahna glasba v zabavo gostom, stopita popotnika k njim, ki pozno v noč še zmerom delajo. Ne skozi glavna vrata, temveč pri stranskih vratih v kuhinjo, kjer naletita na vselej prijaznega natakara; kljub temu, da ga močno bolijo noge, ostane prijazen in dobre volje.

In pot pelje dalje proti bolnišnici, kjer naletita na bolničarko — stari »filozof« jo imenuje »lady s svetilko«. Pogovoru z njo in o njej sledi srečanje s telefonistko; to oba sprehajalca obiščeta v telefonski celici. Ko se poslavljata od nje, opazita, da se je nenadoma zasukalo in že se je prebujal nov dan. Vračata se skozi jutro in deček Aldo doživlja prerodenje, iz katerega se porodi odločitev: »Vrnil se bom v dijaški dom in se učil zemljepisa.

Oddaja je po tekstovni plati peštra in dinamična, čeprav morda malce preveč zahtevna za poslušalce s podeželja.

Višja stopnja:

15. maja ob 14.05
17. maja ob 8.55

PITAGORA

Med velikimi misleci in matematiki je eden prvih po času in pomenu Grk Pitagora z otoka Samos v Egejskem morju. Med njegovimi doseganji je največjega pomena pravilo o razmerju stranic v pravokotnem trikotniku. Zgodbo njegovega življenja in dela je v romanu popisal E. Colerus, pisec mnogih del s področja matematike in geometrije.

Priredbo te knjige posredujejo v radijski šoli za višjo stopnjo željo, da bi njene vsebinske in miselne sestavine obogatile duhovno obzornje poslušalcev, ki obravnavajo Pitagorova odkritja bolj ali manj šolsko, in že to bolj v okviru mate-

matike kot zgodovine.

Pitagora je pionir matematičnega mišljenja. Pred njim — torej pred 6. stoletjem stare dobe, je bil duhovni svet Grkov še ves prežet z mitološkimi predstavami o poreklu sveta in pomenu življenja. 6. stoletje prinaša prelomnico, saj se uveljavijo misleci, ki jih mitološke razlage ne zadovoljujejo več, pač pa iščejo stvarnejši pojasnil o življenju.

Zajema tudi Pitagoro. Ne v celoti, vendar pa toliko, da začuti ožino grškega duhovnega obzorja, v katerem na številna zapletena vprašanja, ki si jih stavlja, ne najde nobenega ustreznega odgovora več. Zgodovinski viri pričajo o njegovem potovanju v Egipt in o njegovih tesnih stikih z elementi asirske in celo indijske kulture tistega časa. Glede na to ga je mogoče imenovati enega prvih kozmopolitov, ki je spoznal, da ga ozko, lokalistično religiozno pojmovanje sveta pri Grkih utesnjuje in omejuje.

Ko je iskal najvišje spoznanje, je odkril skladnost pojavov sveta in prav v tej skladnosti je eno izmed pravzrokov, kajti skladnost je razmerje med posameznimi elementi, njih proučevanje pa je predmet matematike, ki je osrednjega pomena v pitagorejski filozofiji. Aritmetika in geometrija sta ji temelj vsega vedenja o svetu. Stevilke so osnova filozofskega proučevanja, ki raziskuje naravo in smisel števil, zakonitost estetskih oblik pa prav tako razlaga s številčnimi oznakami. Resnico sveta torej označuje s skrajno racionalističnimi elementi, ki so v zakoniti medsebojni odvisnosti in ne prepuščeni mitološkemu bitju. To pa pomeni zavrnitev religioznih predpostavk; te zamenja iskanje načel, rojenih iz človekovega razuma. Pitagora je tedaj prikazan ko mislec, ki v težnji po novem zavrača religiozno tradicijo v vsej njeni konkretni in abstraktni pojavnosti.

Glede na to oddajo ni zgolj podoba nekega matematičnega pravila in njegovega izumitelja, temveč podoba zgodovinskega obdobja, ki pomeni odločilno gibalno v razvojnem gibanju človekovega gledanja na svet in življenje.

Nižja stopnja:

18. maja ob 14.05
19. maja ob 8.55

POSLUŠAJ NAS, PROSIM!

Gotovo se še zmerom dogaja, da otroci — bodisi iz nepremišljenosti — bodisi iz objestnosti — razdirajo ptičja gnezda in tako ali drugače pokončujejo mladi zarod. Ob tem se najbrž kar nehote spomnimo tiste stare »Stoji učila zidana« in še posebej tiste originalne grožnje v njej: »grdobe grde« paglave, masti ste vredne leskove... Istemu namenu kakor »Stoji učila zidana« naj bo posvečena tudi naša oddaja »Poslušaj nas, prosim!« Avtorica Marja Cerkovnikova je napisala domiselno, privlačno, mestoma tudi šaljivo štorijsko, ki jo bodo otroci, tako vsaj upamo, z veseljem poslušali.

Zgodba se začne na Radiu v redakciji oddaj za otroke. Redaktor se ravno pripravlja na pomenek z mladimi poslušalci, a mu ptiček, ki je priletel skozi okno in sedel predenj na mizo, tega ne da. Neprestano čivka in po svoje nekaj pripoveduje, še posebno zgovorno in glasno, ko omenja redaktor otroke. Iz tega sklepa, da je ptičkov obisk najbrž v zvezi s kakšno otroško vragolijo. Stvari bi rad prišel do dna, ker

pa drobnega gosta ne razume, si išče tolmačev.

Iz zadrege reši redaktorja novinar Miha, ko mu svetuje, naj poprosi za nasvet Janeza, mladega, preprostega fanta iz mehanične delavnice. Janez ima rad naravo in njene prebivalce in zato celo razume njihovo govorico. Tudi zdaj razbere iz ptičkovega ščebeta, da se je prišel pritožiti — nekdo je vrغل namreč mladega škranjčka iz gnezda — in da je prišel prositi, naj mladiča kdo spet vrne materi.

Brž se odpravi na pot cela ekspedicija: redaktor s ptičkom na kloku, novinar Miha, Janez in še poslušalci. Daleč zunaj mesta jih sprejme ptičji zbor in, ko pernat drobiž spozna, da prihaja z dobrimi nameni, jih popelje na kraj nesreče. Na robu njive najdejo mladička, škranjčka sama pa jim pokaže, kje na zemlji je gnezdece, da ga polože spet vanj. Koj nato objame reševalce hvaležno čivkanje. Janez razume ptičke, kaj pravijo: da so tisti otroci, ki razdirajo gnezda, čisto navadne reve, da so važiti in da je zelo grdo, če nekdo, ki je večji in močnejši, strahuje drobne ptičke.

Ko se vrnejo na Radio, najdejo na mizi tri češnje. Ptički so prinesli vsakemu v zahvalo po eno, Janezu pa povrh še debelega črva, pač to, kar imajo sami najraje.

»In za konec naj takole drži, otroci,« pravi redaktor. »Če pridejo ptički po vas, da jim rešite mladiče, takoj pohitite. Morda vam ne bodo prinesli ravno češenj v dar, hvaležni vam bodo pa prav gotovo zelo. In jeseni in pozimi boste po njihovi zaslugi hrustali dobra jabolka. In še nekaj... zdaj sicer ne vemo, kdo je bil tisti, ki je vzel mami škranjki iz gnezda mladička in ga pustil pod drevesom. Lahko je bila tudi lisica. Ampak, vi, otroci, ne delajte skrbi ptičjim mamicam.«

Srednja stopnja:

22. maja ob 8.55
23. maja ob 14.05

POT TVOJEGA ŽIVLJENJA NAŠA POT

Sedemdeseto življenjsko obletnico predsednika republike bomo proslavili zelo slovesno povsod, kjerkoli se bomo v dneh mladosti sploh sešli. Nizu slovesnih priložnosti se pridružuje tudi redakcija radijske šole za srednjo stopnjo z oddajo pod naslovom »Pot tvojega življenja, naša pot«. Ze sam naslov v dobršni meri označi ves namen oddaje. Gre namreč za prikaz trdne enotnosti Titovega življenja na eni in življenjska ter družbenega razvoja naših narodov na drugi strani. Obletnica pravzaprav samo še bolj živo in neposredno obuja resnico o tem, da je Josip Broz-Tito vseskozi, od zgodnjih mladostnih let do današnjega dne, osebnost, ki reprezentira najgloblje težnje in hotenja jugoslovanskih ljudskih množic.

Tito ni le vodilno gibalno, temveč tudi simbol jugoslovanskega revolucionarnega boja. Vse svoje moči je žrtvoval za uresničitev zahtevnih nalog, ki sta jih stajljala ta boj in ta pot. In ker je bilo tako, je pot njegovega življenja v resnici ne le tesno povezana, temveč dobesedno vklesana v pot Jugoslavije v vseh štirih in v začetku petega desetletja revolucije za preobrazbo družbenih, ekonomskih, političnih in človeških relacij navznoter in navzven. Označena »Titova Jugoslavija« zavoljo tega ni niti vljudnostna fraza niti pro-

pagandno dejanje, temveč globoka resnica, ki je z njo prežeto občutje slehernega Jugoslavana.

Odtod tudi naslov oddaje, ki bo ob posameznih prizorih iz predsednikovega življenja skušala prikazati

Višja stopnja:

22. maja ob 14.05

24. maja ob 8.55

ESKIMI – PREBIVALCI SEVERA

Na obširnem področju od Aljaske, ob obalah in otočjih Severnega ledenega morja tja do Labradorja, na azijski obali Beringove ceste in na Grönlandu živijo rodovi Eskimov. Radijska šola za višjo stopnjo bo govorila o tem narodu, ki še danes živi svojevrstno življenje v pokrajinah večnega ledu in snega. Nad 10.000 km je od Aljaske do Labradorovskih Eskimov, toda na vsej tej dolgi poti govorijo ti enotni jezik, imajo isto vero, pojo enake pesmi, pripovedujejo iste pripovedke, gojijo svojevrstno umetnost. Vse to pa potrjuje domnevo etnologov, da so bili Eskimi nekoč enotno ljudstvo. Njegova zibelka je bila Amerika. Bili so celinski narod, ki je pri zasledovanju čred severnih jelenov in na begu pred indijanskimi rodovi prišel od velikih jezer severne Kanade k obalam polarnega morja. Tu so morali Eskimi svoje predmete prilagoditi zahtevam morskemu ledu. Črede severnih jelenov, ki potujejo vzporedno z obalo Hudsonovega zaliva, so jih gotovo privedle do polotoka Boothia. Odtod je šlo njihovo preseljevanje naprej, na zahod, do Aljaske in na sever do Grönlandije.

Klima in skoraj večni sneg narokujeta Eskimom način življenja in nekaj o tem bomo pripovedovali v radijski oddaji. Tu bo tudi opis lova na severne jelene, lova, ki pomeni svojevrstno radost za ljudi, ki se morajo vso zimo boriti v ledenomrzlih iglujih, v svojih snežnih kolibah, za obstoj. Severni jelenci so znanilci poletja in vseh njegovih dobrot. Severni jelenci pomenijo za te ljudi hrano, zato se tudi vse, kar lahko hodi iz naselja, odpravi na lov. Jelenov je toliko, da se s sanmi ne morete prebiti skozi njega. To so goste črede in vedno nove prihajajo z vseh strani. Eskimi jih streljajo z modernimi lovskimi puškami, ki so jih dobili v zameno za lisičje kože. Povsod naokrog po dolini so kamniti mejniki, zapreke za jelene, skrivališča za strelce in mnogo malih stražnih stolpov, prekritih z grudami zemlje, tako da so podobni človeškim glavam. Vse to je sicer še ostanek iz časov, ko so severne je-

lenske gonili v vodo. Zgradili so ozko alejo iz teh kamnitih stražnih stolpov. Vanjo so prignali črede, za njimi so bile žene in otroci. Tako so zagnali jelene v vodo, moške so poskakali v kajake in ubijali živali s kopji. Z obilnim lovom severnih jelenov se spremeni tudi hrana Eskimov. Konec je dolgega zimskega stradanja.

Svojevrstno je tudi verovanje Eskimov. V oddaji boste spoznali starega šamana, zaklinjevalca duhov Aua in malega eskimskega dečka Naksuka, ki nas bo seznanil s svojo deželo Aljasko, s svojimi sošolci v mestu na vrhu Severne Amerike. Tako boste lahko razen Eskimov spoznali v oddaji tudi dežele, v katerih prebiva to ljudstvo, ki šteje danes le še okrog 43.000 ljudi.

Nižja stopnja:

25. maja ob 14.05

26. maja ob 8.55

NJEGOVO IME JE ZDRAVILO RANE

Medtem ko bo radijska šola za srednjo stopnjo (22. in 23. maja) pripovedovala o Titovem pomenu za razvojno pot jugoslovanske revolucije in enotnosti med jugoslovanskimi narodi, za uveljavitev socialističnih načel družbenega razvoja pri nas ter splošnih načel miroljubne koeksistence, naj bi oddaja na nižji stopnji opisovala predvsem njegov človeški lik v razponu od mladih let do današnjega dne. V ta sklop sodijo njegova človeška srečanja — anekdote, izbrane iz knjig in reportaž, zapisanih o njem. Omenjamo Dedijerovo, pa knjigo »Tito in umetniki« ter Bevkovo »Knjigo o Titu«. Prav te dni pa je izšlo delo Blaža Mandiča »S Titom v maju«. Oddaja je deloma črpala gradivo tudi iz nje.

Srednja stopnja:

29. maja ob 8.55

30. maja ob 14.05

KAKO VISOKO JE NEBO

Če velja rek, da so obmorska pristanišča okno v svet za posamezne

dežele, veljajo te besede v zadnjem času še v mnogo bolj za sodobna letališča. Velika reaktivna letala so premostila meje in oceane ter približala cele kontinente na časovno razdobje nekaj ur. Svetovni potniški promet postaja vedno bolj domena letalstva, v letalstvu pa sta dva odločilna tehnična faktorja: letala in letališča.

Cepprav ima Jugoslavija že nekaj sodobnih letališč, je vendar Slovenija še brez njega. Pa se bomo zato morali napotiti nekaj let v prihodnost ter bomo z radijskim reporterjem obiskali letališče Ljubljana-Brnik, kakršno bo čez nekaj let.

Zvedeli smo, zakaj so ravno Brnike izbrali za lokacijo novega mednarodnega letalskega križišča, kaj bo vse zgrajenega na prostrani ravnini med Šmarno goro ter Krvavcem.

Obenem pa bo reporter spremljal posadko letala, ki bo pristajalo na bodoči pristajalni stezi, s potniki se bo vrnil v pristaniško poslopje ter obiskal kontrolorje letenja v kontrolnem stolpu.

Tako se bodo mladi poslušalci seznanili z najpomembnejšimi operacijami v sodobnem letalskem prometu, obenem pa tudi z novim, prvim velikim slovenskim letališčem.

Višja stopnja:

29. maja ob 14.05

31. maja ob 8.55

POJOČE SKRINJICE

Kadar želimo oživeti spomin na kraje ali prijatelje, vzamemo v roko fotografijo.

Pri zvoku to ne gre. Glasba je nizanje posameznih tonov, ki se vrstijo drug za drugim. Vsak ton zase pa nastane pri nihanju glasbila in ga občutimo, ko to nihanje preide v zrak in na naše uho. Če hočemo spraviti glasbo v konservo, moramo poskrbeti, da se pri ponovnem predvajanju konservirane glasbe odvijajo vsi dogodki v istem redu, kot so se pri »konserviranju«. Za to je prvi poskrbel T. A. Edison. Igla, ki je bila pritrjena na membrano, je vrezovala zvočne tresljaje v voščen valj. S posebnim mehanizmom je bilo poskrbljeno, da se je valj vrtel in premikal v stran. Tako je igla zarisala v valj vijačnico. Nato so valj zavrteli nazaj, nastavili iglo v začetek raze in ponovno zavrteli valj. Igla je drsela po razi in sledila vsem hribočkom in dolincam, ki jih je prej vrezala. Tresljaji so se prenašali naprej in zanihali membrano, nato pa še zrak. Iz fonografa so se slišali zvoki, ki so jih prej posneli.

Podoben je gramofon, le da je tu raze vrezana na okroglo ploščo.

Naslednji izum, ki je omogočil »konserviranje« glasbe, je magnetofon. Tu spremenimo magnetne lastnosti posebnega traku. Seveda pa mora teči trak z določeno konstantno hitrostjo mimo snemalne glave, ki povzroča to spremembo na traku.

S sodobnimi magnetofoni se da doseči veliko število efektov, ki so bili še pred nekaj leti neznani. Magnetofoni so sedaj najvažnejša oprema radiotelevizijskih postaj, saj je le redka radijska oddaja neposredna.

Nižja stopnja:

1. junija ob 14.05

2. junija ob 8.55

ČEBELICA Z MODRIM LONČKOM

Oddajo si zamišljamo kot dopolnilo k učni tematiki, saj bo pripo-

vedovala o življenju v čebelnem panju.

Glavna junaka zgodbe sta Milojka in Janez, sošolca sta, soseda in taka prijatelja, ki si rada pomagata. Fantov oče je čebelar in en panj je prepustil že sinu v oskrbo. Tako si fant z denarjem, ki ga dobi za med, to ali ono malenkost kupi že sam.

Tistega dne, ko gresta skupaj iz šole, potoži deklica Janezu, da je mama po boleznih slaba, prav bi ji prišel med, a nimata denarja zanj. Zato si želi, da bi postala čebelica in bi mami sama nabrala medu. In ker trdno verjame, da se zgodi, kar si človek zelo želi (tako ji je zatrdil Janez), je zvečer postavila na okno velik lonec, da bi ga imela pri roki, če se bo res spremenila v čebelo.

In v sanjah se je dekletu zgodilo, kar si je želela. Postane čebelica, ki pravkar leze iz celice v satu. Zaupa se sestrici, ki jo prva sreča, in ta jo potem pouči, kako se ima vesti in kaj mora delati, da bo enaka drugim. Milojka hoče kar koj na pašo, da bo lonec čimprej poln, a Sestrica, kot jo Milojka imenuje, ji pove, da prvih deset dni mladice ne smejo iz panja, ampak morajo opravljati domača dela: čistiti celice, krmiti ličinke, pomagati mladici na svet in same pridno jesti, da se okrepijo.

Po desetih dneh sme Milojka prvič na izlet. Veseli se sonca, obletavanja cvetlice, se spet in spet vrača k panju, da si dodobra zapomni njegovo modro barvo, potem si pa zaželi, da obišče mamo in da prinese k panju lonček, ki si ga je bila pripravila. — Mama Milojke-čebele se ne spozna, lončka pa tudi ne more niti premakniti, čeprav se obe s Sestrico pošteno mučita. Nemočni obležita v njem, najde ju Janez in zanese nazaj v panj.

Naslednjih deset dni je čakalo Milojko drugo delo. Res da je hodila na izlete, da se je vadila v letanju, delati pa je morala tudi satovje iz voska, ki se ji je v ploščicah nabiralo med obročki na lastnem telesu. Delala je celice za delavke, večje za trote in največje za matice pa še celice za med. Sem pa tja je bilo treba panj tudi zračiti; z drugimi vred je stala pred vhodom in mahalila s krili, kar se je dalo. Najzanimiveje pa je bilo, ko je stražarila. Vsakogar, ki je hotel vstopiti, je otipala in ovohala. Podila je stran metulje, čmrlje, ose pa tudi tuje čebele — pač vsakogar, ki ni dišal tako kot prebivalci domačega panja.

Potem pride tudi za Milojko čas, da gre nabirat med. Ker obiskuje čebela v določenem času samo eno vrsto cvetja, se Milojka in Sestrica odločita za jablano. Pridno letala od cveta do cveta in se s polnimi trebuščki vračata v panj. Toda že prvi dan se jima primeri nesreča, zapleteta se v pajčevino. In pajek bi ju bil pohrustal za južino, da ju spet ne reši Janez.

Dnevi tečejo. Milojka doživi med drugim tudi rojstvo novega panja, kar se zgodi ob matični možitvi, toda s Sestrico ostane v starem domu. Potem se bliža že jesen. Stare čebele vse bolj in bolj medlijo in druga za drugo umirajo. Tako je Milojka že izgubila Sestrico in tudi sama je hudo utrujena. Nekega jutra leži onemogla v kotu, ko nekdo panj odpre. Janez in njegov oče sta prišla da izcedita iz satovja med.

Pasja vprega na Grönlandu

»Za Mojčino mamo«, še sliši čebeli-
ca, potem pa zaspi.

Toda sonce Milojke — zdaj spet
deklice Milojke — ne pusti spati.

Srednja stopnja:

GLASBENO POTOVANJE PO KOROŠKI

Naš veliki pisatelj, samorastnik, koroški rojak iz Mežiške doline Prežihov Voranc je nekoč zapisal tole: »Na slovenskem Koroškem živi ljudstvo, ki ljubi pesem in ki zna peti. Zato ni čudno, da so Koroški Slovenci v svoji obrambi proti nasilni germanizaciji posegli po svoji pesmi. V najbolj črnih dneh sužnosti jih je pesem združila, jih oživljala in spodbujala, jim vlivala poguma, jim dajala vero in upanje, da bo tudi njihovih suženjskih dni tedaj konec...«

V teh besedah je res povedano vse, kar gre koroški pesmi. Še danes je živa in čeprav je tudi deželo onstran Karavank zajela civilizacija in nezadržan tempo življenja, ne moremo reči, da bi bila pesem izgubila kaj svoje moči, lepote, neposrednosti. Pesem se tudi zdaj tako kot malokje prenaša iz roda v rod. To potrjujejo številni koroški pevski zbori, v katerih vidiš stare pevce že očlane in stare mamice, pa tudi mladino.

Kadar govorimo o koroški pesmi, mislimo vselej na ljudsko, ali **ponarodelo** pesem. Razen prav redkih izjem, skorajda ne moremo govoriti o umetnih skladateljih, ki bi nam jih dala Koroška. Večina pesmi so ustvarili ljudski pevci in vižarji, glasbeno nadarjeni ljudje, ki so jim privrele viže iz srca in so jih tudi tako prepevali. Večina koroških pesmi je uglašena na zdravo čustvo, čustvo, ki ga ondodni ljudje gojijo do narave, do svoje prelepe zemlje, do matere do dekleta.

Ce kje velja pregovor: »Trije Slovenci — pevski zbor«, potem velja to v prvi vrsti za Korošce. Zanje je značilno petje v zboru. Blagoljubne harmonije so jim tako rekoč vrojene. Brez pevske šole, brez učenja po notah, po zdravem, naravnem instinktu jim vre melodija tako popolno, da človek naravnost ostrmi. Pravijo, da takšnega petja, ki se največkrat oglašva v **peteroglasju** z značilno, edinstveno »tretko« ali »čez petiem«, ni nikjer na svetu. Nekaj podobnega so muzikologi-folkloristi našli pri nekaterih ljudstvih pod Karpati.

Povedali smo že, da nam nobena od slovenskih dežel ni dala toliko ljudskih pevcev, pesnikov, vižarjev in bukovnikov kakor prav Koroška. Podarila nam jih je bogata romantična Ziljska dolina, hriboviti Rož, raztegnjena Podjuna, pa tudi Mežiška dolina. Težko je reči, zakaj je prav Koroška dežela bistrih samorastnikov, zakaj so prav iz koroškega kmečkega in bajtarskega življa izšli preprosti oblikovalci slovenske besede in izpovedovalci globokoumnih, skoroda filozofskih resnic. Ustvarjalna bit koroškega rodu je tako močna, da je morala v posameznikih, čeprav nešolanih ljudeh, vrevreti na dan in nam razkriti značilnosti in bistvo ondodnega človeka. Izmed mnogih koroških ljudskih pevcev, pevcev-vižarjev omenjamo Franca Treiberja, ki je bil rojen ob Baškem jezeru. Ta zavedni Slovenec je poznal domala vse pesmi, ki jih je ljudstvo prepevalo ob Zili, v Ro-

Punčka skoči brž iz postelje in na oknu najde modri lonec poln medu. Janez je vedel, zakaj je rekel: »Kar si človek zelo želi, se zgodi.«

5. junija ob 8.55

6. junija ob 14.05

žu in okolici Celovca. Leta 1855 je v Bačah umrla Treiberjeva mati, ki jo je sin Francelj nadvse ljubil. Materina smrt ga je močno potrla in nič manj smrt očeta, ki je umrl iste- ga leta. Dom v Bačah je bil zanj prazen, ko ni bilo več staršev. Pod vtisom tega silnega udarca je Treiber zapel: »N'mav čez izaro, n'mav čez gmajnico«.

V to pesem je vdihnil vso bol in nepotešljivo domotožje. Prav ta pe- sem je postala himna naše Koroške. To je tiha bolečina našega naroda ob Zili, v Rožu in v Podjuni. To je pesem globoke ljubezni do matere, do hiše očine, do zlate grude domače.

V Podjuni pa je bil rojen Franc Leder Lesiček, ljudski pesnik in vižar, ki je zlagal »vse sorte pesmi«, jim sam dajal napeve ter jih s petjem ob spremljavi citer širil daleč čez domači kraj. Tako ni bilo vasi v Podjuni in ne v Mežiški dolini, kamor ne bi bila segla Lesičekova slava.

Mimo teh dveh ljudskih pevcev pa omenjamo še Mihala Pippa, avtorja pesmi »Dober večer, ljuba dake«, in Jožefa Katnika, ki je usvaril eno izmed najbolj znanih koroških pesmi: »Tam, kjer teče bistra Zila«.

Na našem glasbenem potovanju pa bomo spoznali še skladatelja Antona Jobsta, ki je bil rojen v Zili, dva Rožana, skladatelja in prireditelja Antona Nageleta in Pavla Kernjaka, ki je danes kot dirigent, skladatelj in harmonizator najmarkantnejša osebnost glasbenega življenja na Koroškem. Ustavili se bomo tudi pri zbiratelju in harmonizatorju, Podjuncu Zdravku Švkaršiču ter obiskali skladatelja in dirigenta Ljuko Kramolca iz Mežiške doline. Slednji sodi v vrste glasbenih delavcev, ki veliko pišejo o koroški narodni pesmi ter jo tudi prirejajo in posredujejo mladini.

Višja stopnja:

16

5. junija ob 14.05

7. junija ob 8.55

ROMANCA

Kot dopolnilo oddaji Balada, ki je bila na sporedu pred nekaj meseci, smo pripravili še izbor romanc. Poiskali smo najbolj značilne, nekatere celo znane, vendar stopnji učen- cev primerne.

Romanca je španskega izvora; be- seda je prvotno pomenila pesem v domačem, španskem jeziku v na- sprotnju s pesmimi v latinščini. Ro- mance so peli na plesih, svatovski- nah in raznih zabavah. Spremljali so jih z glasbilo, ki so bila podobna tamburici ali kitari. Španske ljud- ske romance so pripovedovale o zna- menitih dogodkih iz španske sred- njeveške zgodovine, o junaku Cidu, o špansko-mavskih bojih, opevale so lepote, viteške žene in slavile pesnike. Stare španske romance so- dijo v 14. in 15. stoletje. Pozneje so se jim pridružile umetne romance; te so pisali Gongora, Machado, Ji- ménez, Lorca in drugi.

Oddajo začnemo z ljudsko ro- manco Kralj Matjaž in Alenčica. Pe- sem so poznali in zapisali v Beli Kra- jini, na Dolenjskem, in Koroškem. Po Vodnikovem rokopisu je bila prire- jena za natisk v Kranjski Čbelici. Romanca o junaku, ki reši svojo ugrabljeno nevesto, je doma v južno- francoski Provansi. Od tam je zgo- ba prišla prek Italije do nas. Tu je dobil junak ime Kralj Matjaž, in si- cer po ogrskem vladarju Matiji Kor- vinu (1458—1490). Ta Slovincem ni vladal, pač pa se je ljudstvu vtisnil v spomin, ker so bile za njegove vlade na Ogrskem za kmeta dokaj ugodne razmere, medtem ko so naše ljudstvo trle razne nadloge. Sloven- sko ljudstvo je v njem videlo ideal- nega junaka, si o njem pripovedo- valo zgodbe in pesmi, med njimi tudi Kralj Matjaž in Alenčica. Pesem je nastala v 15. stoletju in ima več slo- venskih značilnosti. Ker po dogaja- nju živo spominja na španske juna- ške romance, začnemo z njo oddajo slovenskih romanc.

Španske romance je odkrila in približala Angležem, Nemcem in Francozom romantika. Pri nas jih je dobro poznal Čop in znanil z njimi Prešerna. Ta je spesnil prve sloven- ske umetne romance in pri tem upo- rabil izvirno obliko: četverstopni trohej z asonancami. Med njimi je najbolj značilna Turjaška Rozamun- da, saj opeva podobne dogodivščine kot špansko-maverske romance, kot je zapisal že Čop. Na začetku pesmi pravi pesnik o Rozamundi: »Čast de- žeje je domače«, na koncu pa: »Čast ljubljanskih nun postanex«. Prešeren je dobro vedel, zakaj je dal besedi čast tako silovit poudarek. Turjaška Rozamunda je romanca, viteška pe- sem; v viteškem kodeksu vseh časov pa je bila čast najvišji postulat. (K. Gantar.)

Poleg resnobne romance Turjaška Rozamunda je Prešeren spesnil v »španski šegi« tudi šaljive romance: Učenec, Dohtar, Hčere svet. Romanco so gojili še Levstik, Jenko in Gregor- čič. Levstikova Dekle in ptica je prikupna romanca v slogu ljudske pesmi, v kateri se deklica šali s ptico in zatrjuje, da nikomur ne da svoje lepote. Jenkova romanca Divja rožica je nevesela pesem, vendar je prava bolečina zastirta in smo jo izbrali kot zgled »otožne« romance, ki kaže min- ljivost lepote in sreče. Gregorčičeva Tri lipe je hudomušna romanca s presenetljivim koncem in se po obli- ki že približuje realistični romanci.

Za Prešernom je največji mojster romanc Aškerc. V nji prikazuje so- dočno življenje ali pa povečuje ju-

Nižja stopnja:

NITI NA MORJE — NITI V GORE

Navadno ob koncu leta zaželimo našim mladim poslušalcem kar naj- bolj vesele počitnice: temu na morju, onemu v hribih. Marsikdo pa bo ostal tudi doma, a vendarle ni reče- no, da zaradi tega ne bo imel počit- nic ali da bodo zaradi tega manj vesele in manj zanimive.

Avtor oddaje z gornjim naslovom nam opisuje prav take počitnice. Ob srečanju z malim sosedom ali bolje: z njegovo neomejeno domišljijo, se spomni lastnega otroštva in bogatih počitnic — niti na morju niti v go- rah. V nekaj kratkih zgodbicah —

naška dejanja naših prednikov. Iz njegove prve zbirke smo izbrali ro- manco Atila in slovenska kraljica. Snov zanjo je dobil v ljudski pripo- vedki, ki je izšla v Ljubljanskem Zvonu.

V obdobju naše moderne se ro- manca čestokrat približuje lirski pesmi. Primere za moderno romanco smo vzeli pri Župančiču, Murnu in Ketteju. Medtem ko je Župančičeva Nevesta, njegova mladostna pesem, kot kakšna belokranjska ljudska pesem polna živih tonov, Murnova Zenitovanjska pesem imenitno poda- ja občutek kmečke poroke, kakršno najdemo pozneje samo še pri Golar- ju. Oddajo zaključujemo s Kettejevo Zimsko romanco. V njej spet prevla- duje epični element z dvojnimi doga- janjem. Dedek pripoveduje, kako je kraljevič rešil ukleto kraljico; nje- govo zgodbo posluša pesnik in — to to je pravzaprav prava »romanca« — Metki, ki dremlje ob dedkovi zgodbi, razodene, da je on njen »kraljevič«. Vse je tako neprisljano in ubrano, da daje celotni pesmi nedosežno igrivost.

Romanca se čestokrat tako pribli- ža baladi, da je težko najti med nji- ma razliko, zato imenujemo isto pesem nekateri slovstveni zgodovinarji ba- lada, drugi pa romanca. Morda bi razliko v glavnem poudarili takole: balada je bolj grozotna, mračna in tragična, medtem ko je romanca bolj vedra, čeprav včasih otožna ali celo trpka pripovedna pesem. Tudi pesmi, ki imajo alegorično vsebino, kot na primer Neiztrohnjeno srce, bi šteli med romance. V modernih baladah in romancah čisto prevladuje lirski element.

Za to pesniško zvrst je vladalo pri Slovencih veliko zanimanje; to potrjujejo tri zbirke: Slovenske ba- lade in romance. Uredila dr. Jakob Sket in Josip Wester, izšlo v Celov- cu 1912. — Slovenske balade in ro- mance. Uredil Cvetko Golar. V Ljub- ljani 1925. — Slovenske balade in romance. Uredil France Novšak. Ljubljana 1955. Ljudske balade in romance so komentirane v Kureto- vem izboru Peli so jim mati moja, Ljubljana 1943, in v 45. zvezku zbir- ke Kondor: Slovenske ljudske pesmi, izbral in uredil Boris Merhar, Ljub- ljana 1961. Španske romance je pre- vedel in izdal v izboru Niko Košir v isti zbirki v 43. zvezku pod naslo- vom Španske romance. Ljubljana 1961. Tam najdete na kratko glede balade in romanc. Poleg tega ima o baladi in romanci dr. Trdinova v knjigi Besedna umetnost.

8. junija ob 14.05

9. junija ob 8.55

Askenzy, INDIJANSKO POLETJE	br. 340.
Bjedić, POVEST O HUSKI	br. 320.
Kästner, KO SEM SE MAJHN BIL	br. 380.
Brooks, BLISC IN BEDA HOLYWOODA	br. 400.
Londres, DANTE NI VIDEL NICESAR	br. 500.
Jerome K. Jerome, TRIJE MOZJE SE KLATILJO	br. 380.
Radenkovič, DRŽAVNIKI NASIH DNI	br. 490.
Wells, PRVI LJUDJE NA MESECU	br. 320.
Devigny, NA SMRTI OSOBNJE JE POBEGNIL	br. 300.
Cronin, SPANSKI VRTNAR	br. 400.
London, KRISTOF DIMAC	br. 400.
Čopić, NE JOCI BRONASTI STRAZAR	br. 600.
Radenković, POLITICNI TESTAMENT	br. 400.
Fitzgerald, VELIKI GATSBY	br. 300.
Hunter, DŽUNGLA V RAZREDU	br. 600.
Godina, SPOMINI NA PARTIZANSKA LETA	br. 300.
Favellière, ODLOČITE V ALŽIRIJI	br. 350.
Wilson, MOJIH SEST KAZNJENCEV	br. 600.
Béll, KRUH ZGODNJIH LET	br. 200.
Tolstoj, AELITA	br. 260.
Dornemann, JENNY MARX	br. 350.
Pourtales, CHOPIN ALI PESNIK	br. 400.
Caldwell, TOBAČNA POT	br. 300.
Jakovin, ZABETI	br. 300.
Souther, ŽIVljenje ADMIRALA NELSONA	br. 420.
Cujkova, NA ZACETKU POVI	br. 600.
Prijatelj, UVOD V MATEMATIČNO LOGIKO	br. 450.
Vadnal, VERJETNOSTNI RACUN	br. 620.
Viđav, ALGEBRA	br. 430.
Križanić, ELEKTRICNI ARITMETIČNI RACUNALNIKI	br. 900.
Križanić, KRIZEM PO MATEMATIKI	ppl. 950.
Kupar, KRASKI SVETNI NJEGOVI POJAVI	ppl. 285.
Kunaver, CERKNIŠKO JEZERO	br. 600.
Gamov, ROJSTVO IN SMRT SONCA	br. 690.
Bartol, OBISKI PRI SLOVENSKIH ZNANSTVENIKIH	br. 790.
Nikolić, POD MORSKO GLADINO	br. 450.
Ramovč, GEOLOSKI RAZVOJ SLOVENSKEGA OZEMLJA	br. 190.
Ramovč, ZEMLJA SKOZI MILIJONE LET	ppl. 1100.
Cermelj, Z RAKETO V VESOLJE	br. 370.
Vastljev, REPORTAŽE XX. STOLETIJA	br. 520.
Ramovč, GEOLOSKI IZLETI PO SLOVENIJI	br. 290.
Bisail, EDVARD RUSIAN	br. 250.
Adlešić, SVET SVETLOBE IN BARV	ppl. 1950.
Grabrijan, KAKO JE NASTALA SODOBNA HIŠA	ppl. 2400.
Dobida, SPREHOD PO NARODNI GALERIJI	br. 635.
Polence, NARAVA V MUZEJU	br. 390.
Detela, USVAJANJE NEZIVEGA SVETA	ppl. 1400.
Sarič, GOZDNI PREBIVALCI	br. 240.
Bajd, FOTOAMATERI	br. 385.
Lehmann, ŽIVALI SO PRISLE K NAM	br. 268.
Kostič, FIZIKA ZA KRATEK ČAS	br. 890.
Likar, VIRUSI	br. 800.
Ramovč, GEOLOSKI IZLETI V LJUBLJANSKI OKOLICI	br. 780.
Mikuš, DRUGA SVETOVNA VOJNA	br. 330.
Morus, VEČNI ZEUS	ppl. 2600.
Goya, LOS CAPRICIOS	ppl. 1350.
Klemenc, RIMSKE IZKOPANINE V SEMPETRU	br. 400.
Zadnikar, HRASTOVLJE	br. 980.
Menaše, HOLANDSKO SLIKARSTVO	br. 450.